

radovan langer

něco bylo,
něco bude

radovan langer
něco bylo,
něco bude

radovan langer
něco bylo, něco bude

Galerie G Olomouc
listopad 2006
Městské muzeum a galerie Hranice
březen – květen 2007

Editor: PhDr. Radovan Langer
Koncept publikace: PhDr. Jiří Hastík
Texty: PhDr. Jiří Hastík
Překlady textu PhDr. Jiřího Hastíka:
Mgr. Pavla Záchelová (angličtina)
PhDr. Zdeňka Burianová (němčina)
Mgr. Hana Mužíková (němčina)

Podklady k reprodukcím:
archív autora
Jiří Andryšek
Libor Kaštovský
Milan Kaštovský
Jiří Necid

Předtisková úprava:
Naděžda Prášilová
Ing. Monika Vlčková

Obálka a grafická úprava:
PhDr. Radovan Langer
PhDr. Jiří Hastík

Zlom, sazba: INKAREA, s.r.o.

Náklad: 200 ks

© PhDr. Radovan Langer, 2006
Texty: © PhDr. Jiří Hastík, 2006
Překlad: © Mgr. Pavla Záchelová, 2006
PhDr. Zdeňka Burianová, 2006
Mgr. Hana Mužíková, 2006

Poděkování za finanční podporu publikace:

Město Hranice

Cement Hranice, a.s.

skupina
Dyckerhoff

Kooperativa, a.s.

Sigad s.r.o., Hranice

SKD - stavební Lipník nad Bečvou s.r.o.

MUDr. Milan Langer – lékárna U Českého lva
Komenského 970
Roudnice nad Labem

Zvláštní poděkování:
Haně, Lucii a Markovi

já se nedívám,
já vnímám

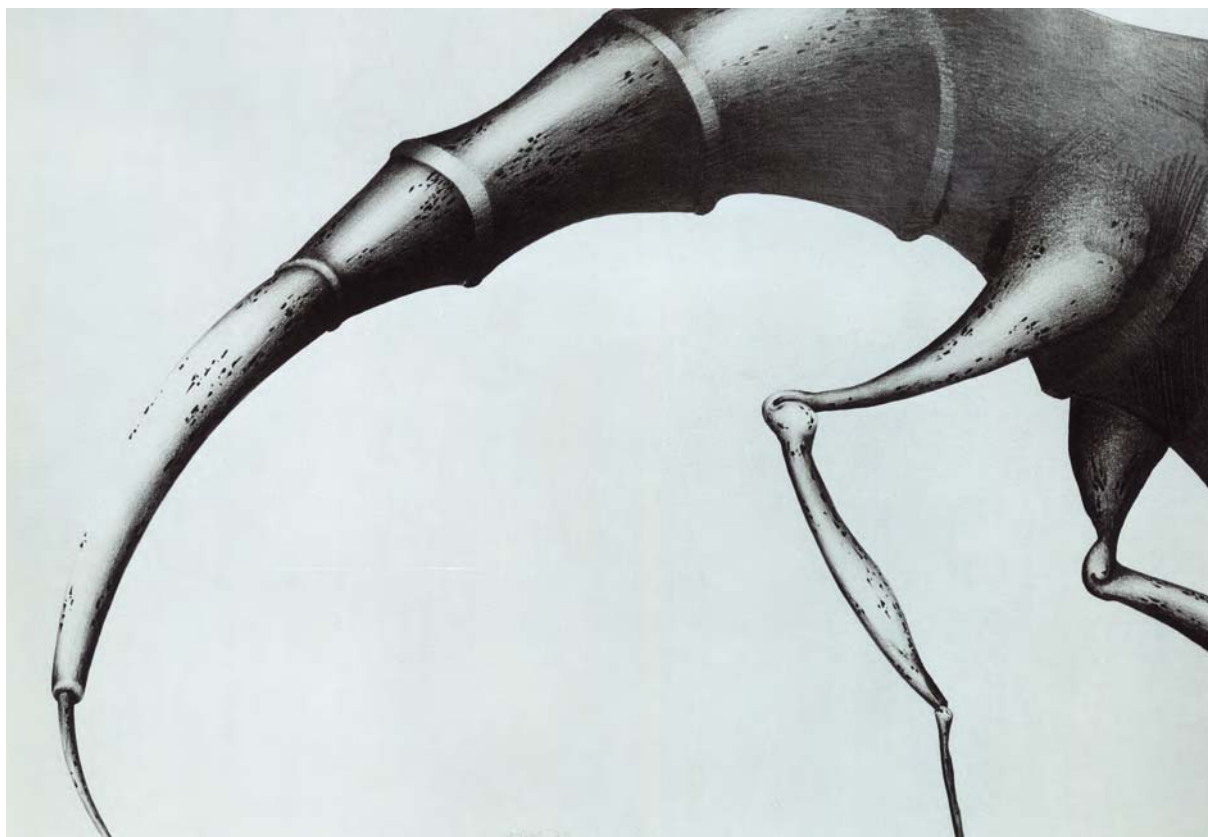
Vnímavá léta studií jsou pro většinu lidí obdobím, které mnohdy zásadně určuje jejich postoje k životním hodnotám a formuje jejich myšlení. Radovan Langer patří k umělecké generaci, která získávala výtvarné vzdělání v období takzvané normalizace, výrazně poznamenané centralizací kultury a oficiální doktrínou socialistického realismu. Na okázalých oficiálních přehlídkách českého a slovenského umění, pořádaných vždy v rámci významných výročí a politických událostí, se však vedle vysloveně politicky angažovaných témat objevovala i díla neutrálních obsahů, která kulturní ideology nijak nedráždila. Právě v této tematicky obecné poloze bylo možné i zde nacházet zajímavé a formálně inspirativní artefakty.

Vedle oficiálně akceptovaného a na režimu existenčně závislého výtvarného dění však kupodivu čile žila i alternativní kulturní scéna, jež vnímala a formálně definovala dobové pocity v jejich skutečném duchovním rozměru. Pracovala nejen s opozičními postoji vůči tehdejšímu establishmentu, ale především s fenoménem umělecké svobody a z ní vyplývajících výrazových možností.

V této rozporuplné situaci vrcholícího náprahu normalizační ideologie byl vnímavý mladý muž Radovan Langer v roce 1976 přijat ke studiu na Katedře výtvarné teorie a výchovy Filozofické fakulty Univerzity Palackého. V jeho případě rozhodně nešlo jen o talentovaného jedince, ale také o kvalitně připraveného studen-

ta, který si základy výtvarného řemesla osvojil již v době sedmileté přípravy na olomoucké Lidové škole umění, která patřila mezi nejlepší v České republice. Sám velmi rád vzpomíná zejména na učitele, u kterých nacházel víc než metodický přístup k disciplíně. K těm patřil zejména kompozičně jistý a barevně úsporný Radko Mašata a obsahově i výrazově kultivovaný Pavel Kotas. V programové rovině na něj však mimořádně zapůsobil především mladší, výrazně surrealisticky orientovaný a teoreticky zdatný Vladimír Ženožička.

S ohledem na dobové souvislosti měla Langerova generace nemalý díl štěstí, jelikož pedagogický sbor výtvarné katedry zůstal poměrně kompaktní. Razantní kádrové čistky předchozích let se jej nedotkly natolik, jako tomu bylo u řady jiných oborů. Především zde nadále učili pedagogové výrazně ovlivnění érou legendárního působení významného českého surrealisty a výtvarného teoretika Václava Zykmanda (1913–1987), který na katedře působil v letech 1960–1972. K nim patřila zejména teoretička umění a důsledná strážkyně Zykmandova odkazu Alena Nádvoříková a v mnoha ohledech i brněnský malíř Miroslav Štolfa. Dále zde působil známý pražský historik umění podmanivého přednesu František Dvořák, mezinárodně uznávaná grafička Věra Kotasová, sochař Bohumil Teplý, významný umělecký historik Ivo Hlobil a další učitelé, jejichž odborný i humánní potenciál byl zárukou kvality vzdělávacího procesu.

V počátcích své umělecké geneze byl Radovan Langer názorově ovlivněn především Alenou Nádvořníkovou, která se vedle teoretické činnosti aktivně věnovala také výtvarné tvorbě. Na rozdíl od Nádvořníkové psychického automatismu blízkého původním surrealistickým zásadám, byla Langerova ranná tvorba z poloviny osmdesátých let poznamenána několika zásadně odlišnými a dobově příznačnými momenty, které se surrealistickými či spíše postsurrealistickými principy souvisejí jen v imaginativní a formální poloze. V jeho převážně tužkových kresbách se totiž setkáváme s řádem důsledně geometrické povahy a precizně detailní citací reálných prvků až fotografické paměti. Surrealisticky syrová a ve své podstatě nereálná reálná skutečnost, jíž se vyznačují kresby z cyklu Okna, je v Langerově pojetí akcentována konkrétním výtvarným výkonem. Způsobem provedení se tak autor opírá o jednu z dobově příznačných tendencí české kresby, která preferovala rutinní výkon. V tomto duchu je psán i text Marka Perůtky v katalogu páté Langerovy samostatné výstavy z roku 1986, z něž cituji: „To, co provází Langerovu tvorbu od samého počátku jako nejsilnější a nejpůsobivější složka, je spojení specifických kreslířských schopností s podstatou umělecké výpovědi. Autorův zájem o struktury přírodních materiálů, jejich vzájemného vztahu a proměny i o jejich ryze výtvarné hodnoty nachází adekvátní význam a výraz v kresbě rukopisu a citu pro propojení celku

s detailem. Potřeba vyrovnávat se neustále s obecnými lidskými situacemi uměleckou tvorbou a formou ho v souladu s tímto založením nutí, aby hledal reálné obrazy přírody, analogické k subjektivním pocitům a touhám. Imaginativní, existenciálně zabarvený ráz Langerových kreseb pramení právě z tohoto ozvláštňujícího a aktualizujícího postupu a zařazuje svého autora do širšího kontextu současné grafické tvorby.“

V následném cyklu velkoformátových kreseb z konce osmdesátých let, který autor příznačně nazval „Broučení“, se rovněž setkáváme se způsobem provedení založeném na precizním kreslířském výkonu. Na rozdíl od předchozích prací však jde o myšlenkově i formálně velmi kompaktní, intelektuálně hutný soubor artefaktů, jímž Langer přesvědčivě dokumentuje koncepční založení svého výtvarného myšlení. Vedle těchto aspektů se Broučením zřetelně zařazuje mezi umělce, kteří usilují o výtvarnou interpretaci permanentní kocoviny přítomně žité doby bez patosu okázalých gest a dramatické nadsázky. Stejně jako kdysi Franzi Kafkovi zde slouží i Langerovi k vyjádření pocitů z bytí brouk, bytost plnohodnotně existující v rámci své přírodní podstaty a současně krutě zranitelná ze strany zvířecích i lidských nepřátel.

Zmíněný cyklus a také další umělcovy vývojové fáze výstižně charakterizuje text Langerova přítele a kolegy z doby studií Zbyňka Janáčka, který napsal k jeho šumperské výstavě v roce 1992: „Koncem osmdesátých

DIALOGY / DIALOGUES / DIALOGEN

kombinovaná technika / mixed technique / Michstechnik
papír / paper / Papier / 60 × 77 cm, 1990
strana 7

BROUČENÍ / BEETLING / KÄFEREI

tužka, papír / pencil, paper / Bleistift, Papier
60 × 77 cm, 1988
strana 8

ÚNOS / KIDNAPPING / ENTFÜHRUNG

kombinovaná technika / mixed technique / Michstechnik
brusný papír / glass paper / Schmirgelpapier / 200 × 150 mm, 1991
strana 9

radovan langer něco bylo, něco bude

let se v Langerově tvorbě doslova zjevuje ucelený cyklus černobílých a barevných kreseb nazvaných příznačně Broučení, ve kterých zbytnělé ústrojné segmenty insektivního světa představují svéráznou adici patologické krásy i perfidní ošklivosti. Autor čerpá vnějškově z tvarů mechaniky hmyzího těla, aniž by však rigidně sledoval přesnou anatomii či zobrazoval konkrétní druh. Svět hmyzu je pandánem světa lidí. Černobílá varianta cyklu Broučení svou autenticitou a syrovostí výrazu znamenala jeden z vrcholů posavadní autorovy práce."

S odstupem času, milosrdně objektivizujícím kritická stanoviska, dnes můžeme konstatovat, že Langerova úvodní tvůrčí fáze nastínila další směřování jeho výtvarného vývoje velmi přesně. Potvrdila, že jde o vnímavého pozorovatele života v širokém spektru jeho intimních i společenských poloh, který vážně přemýšlí o smyslu umění.

Další, dle mého soudu myšlenkově i formálně ucelenou a sama sebe provokující řadou prací je Langerův početný cyklus kombinovaných technik z devadesátých let, v němž nejdříve navazuje na přírodní inspiraci, kterou později vystřídá soubor prací figurálního charakteru a výrazně filozofující povahy. Ani v těchto, tentokrát rozměrově komorních, dílech však nezapřel srdce surrealisty a graficky citícího malíře, jehož potměšilé kreace se opírají o kresebnou jistotu a jasný kompoziční rozvrh, i když výrazně těží z nahodilých

struktur zvoleného podkladu, kterým je mnohokrát použitý smirkový papír. Z většiny artefaktů tohoto souboru pocítujeme jakousi sebezpytnost a úsilí o artikulaci primárních pohnutek k lidskému jednání. Přesto, že v tomto souboru autor často sahá po literární symbolice (Hamlet, Nadsamec, Apokalyptický jezdec aj.), vnímám podstatu jeho inspirace především v intimní rovině, jako imperativ středního věku nutící člověka definovat vlastní polohu bytí. Princip Langerova myšlení a jeho pracovní postup opět ozřejmuje Janáček v již uvedeném textu: „Langer je svojí inovací nejbližší a pochopitelně nepřesně surrealistickým muchlázím. Na podkladech vzniklých činnostech jen přímá souvisejících s výtvarnou tvorbou autor zviditelňuje „neviditelné“. Takto rozkrytý svět je výsledkem svérázného spojení náhody a autorovy fantazie. Na mechanicky rozdrásaných površích brusných papírů defilují před námi pitoreskní postavy Theatra mundi, jež svou ironickou nadsázkou a satirickým šklebem vzdáleně připomínají tu žoldnéře z Boschova „Posmívání se Kristovi“, jinde gracilností a chtěným primitivismem odkazují k tradici, kterou v českém umění představuje osamocená postava Jana Zrzavého.“

Na podobných myšlenkových principech a zřejmých kulturních vazbách jsou založeny i další cykly „Totemy“ a „Dialogy“, jejichž materiálové i rozměrové pojetí je však výrazně odlišné. Langer se opět vrací k práci na klasickém papíru a kresebné podstatě arte-

faktů, která je mu velmi blízká. Nápaditou kombinací za tepla roztíraných mastných kříd a barevných tuší vytváří početný soubor prací jasného kompozičního rozvrhu a výrazné barevnosti. Vedle těchto prací však v jeho ateliéru souběžně vznikají také výrazně stavebně přísné kombinované techniky větších formátů nefigurativní orientace, které předznamenávají jeho budoucí malířský vývoj.

Dobře vím, že je možné z těsta hnísti. V duchu surrealistických zásad je z něj však určitě možné i přísti. Právě tak na mne působí řada Langerových objektů z devadesátých let, vytvořených z nalezených, animovaných i ryze autorských reálií. Tuto nikoliv nevýznamnou fázi jeho tvorby považují za velmi zdařilou kombinaci původního autorova založení a postmoderní estetiky, kterou na jedné straně účinně zapojuje do svých hravých kreací, na straně druhé však úsměvně glosuje její relativní platnost z pozice tvůrce, který rozhodně ví své. Langerovy objekty jsou jakousi syntézou současné popkultury založené na ikonickém modlářství všeho druhu a uměleckého svědomí tvůrce vracejícího se do lůna dadaistických kořenů surrealismu.

Po roce 2000 se tvorba Radovana Langera poměrně radikálně formálně proměnila, aniž by však ztratila cokoliv z původní slohové koncepce. Ikonograficky je sice méně konkrétní, současně ji však nelze označit za abstraktní v pravém slova smyslu. Až na výjimky totiž nejde o spontánní výraz umělce duchovního rozpo-

ložení, nýbrž o jasně organizovanou artikulaci reálných vjemů a prožitků. Obrazy malířova současného období charakterizuje mnohdy výrazná, avšak vždy promyšlená a kultivovaná práce s barvou a velkorysý kompoziční rozvrh, jímž se ostatně vyznačuje celá jeho dosavadní tvorba. Zdá se také, že v těchto dílech velmi účinně zhodnocuje veškerou svoji výtvarnou inteligenci a zkušenost. Dosavadní vývoj Langerova výtvarného talentu, jeho posedlost hledačstvím a inovací vlastního myšlení však dává tušit mnohá další překvapení.

Přesto, že cílem tohoto textu je nastínit uměleckých aktivit Radovana Langera, nelze nezpomenout také jeho velmi úspěšnou pedagogickou činnost, jíž se nepřetržitě věnuje od ukončení studia, a jeho společenskou aktivitu, která nikdy nesloužila stranickým či skupinovým zájmům. Jen stěží lze odhadnout, zda je Radovan více umělcem či pedagogem. S jistotou však lze konstatovat, že vždy dokázal jít za hlasem své činnorodé lidské podstaty a obětovat vlastní pohodlí veřejnému prospěchu.

Jiří HASTÍK
VÍDEŇ, 2006

MLČENÍ / SILENCE / SCHWEIGEN

kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik
brusný papír / glass paper / Schmirgelpapier / 200 × 150 mm, 1991

NĚCO BYLO, NĚCO BUDE / SOMETHING IS OVER, SOMETHING IS AHEAD / ETWAS WAR, ETWAS WIRD SEIN

olej, sololit / oil, board / Öl, Platte / 70 × 80 cm, 2006
strana 10

One's years of studies are, for many people, a time which often fundamentally determines their values and thinking. Radovan Langer belongs to the generation of artists who received their artistic school education in the era known as "normalization". This was a period distinctly marked by the centralization of culture and an official doctrine of socialist realism. At pompous official exhibitions of Czech and Slovak art, always organised on the occasion of important anniversaries, there were works of neutral content that did not irritate cultural ideologists. These appeared side by side with pictures which reflected "definitely politically committed" themes. It was possible to find, in this context, works of art which were both interesting and inspiring.

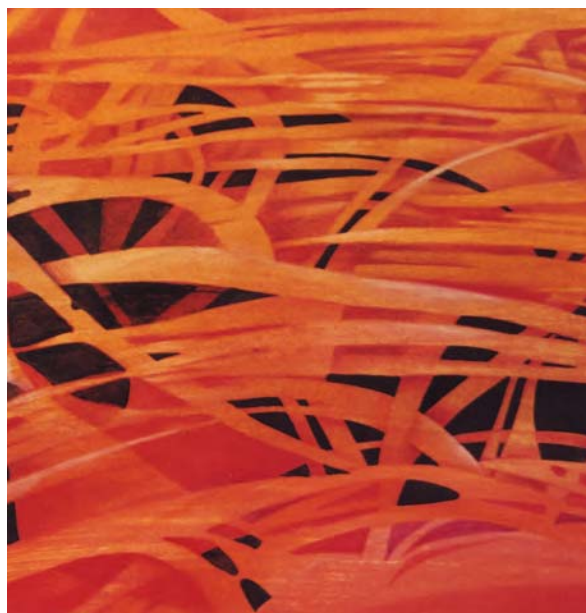
Side by side with the officially accepted and, for the regime, acceptable visual events, there was an alternative cultural scene which perceived and defined formally the feelings of the time in their real intellectual dimensions. The cultural scene worked not only in opposition to the establishment of that period but especially through the phenomenon of artistic freedom of the possibilities arising from it.

In this contradictory situation, that of normalization and its ideology, which were reaching their height, a perceptive young man Radovan Langer was accepted to study at the Department of Art and Theory of Art at Palacký University in Olomouc in 1976. He was not only a talented individual but also a well-prepared student who acquired the essentials of his visual craft during his seven years of study at

Olomouc Art School, which was one of the best in the Czech Republic.

The teaching staff of the Department of Art remained admirably compact in view of the context of the times. The removal of the staff in previous years did not have such a negative influence as was the case in other branches. Above all, teachers influenced by the era of the legendary activity of the well-known Czech surrealist and visual theorist, Václav Zykmund (1913-1987), continued to teach there. Václav Zykmund worked at the department from 1960 to 1972. Among the teachers there were Alena Nádvořníková, a theorist of art and a consistent guardian of Zykmund's legacy, Miroslav Štolfa, a Brno artist, František Dvořák, a well-known Prague historian of art, Věra Kotasová, internationally regarded as an expert in graphic arts, Bohumil Teplý, a sculptor, Ivo Hlobil, a notable historian of art, and other teachers whose professional and humanistic capability guaranteed their students an education of genuine quality.

At the beginning of his artistic career, Radovan Langer was mainly influenced by a surrealist, Alena Nádvořníková, who devoted herself to visual art as well as to theoretical activities. In contrast to the psychological automatism of Nádvořníková, which was closely derived from original surrealist principles, Langer's early artistic works from the middle of the 1980s were influenced by several completely different moments characteristic of the period which is connected with surrealist, or, to be more precise, post-surrealist principles, though at an imaginative and

formal level. In his pencil drawings we encounter an order of geometrical character and rigorously detailed quotation of real elements as if from photographic memory. The surrealistically raw and, in essence, 'unrealistically real' reality, typical of the drawing of the "Windows" series is, in Langer's interpretation emphasised by a specific form of visual execution. In terms of his modus operandi the artist derives his approach from a strain in Czech drawing characteristic for a period which particularly valued a high quality of graphic execution. In this spirit, there is also a text written by Marek Perůtka in 1986 in a catalogue devoted to Langer's fifth solo exhibition: "From the very beginning, Langer's works are accompanied by one very powerful and impressive characteristic. This is the connection of specific drawing skills with the nature of his artistic expression. The artist's interest in the structures of natural materials, their interrelation and transformations as well as their exclusively visual values, finds its meaning and expression in his brushwork and his intuitive feeling for connecting the whole with a detail. The continual necessity to cope with general human situations through artistic works and a form, pushes him into finding real representations of nature which are analogous to his feelings and desires. The imaginative and existentially colourful character of Langer's drawings arises from this unusual yet timely approach and situates him in the wider context of contemporary Czech graphic art".

In the series of large-size drawings from the end of the 1980s, symptomatically entitled "Beetling" (as in

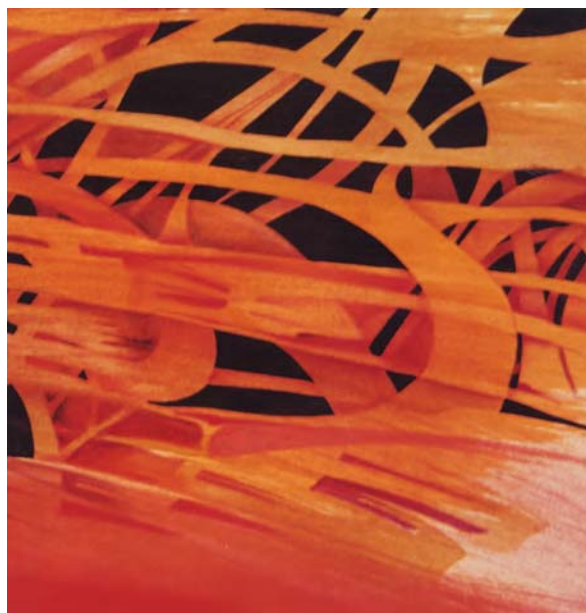
the insect), we also encounter a form of expression based on rigorous graphic execution. In contrast to the previous works, they are formally compact and rich in intellectual density. Through them Langer provides convincing evidence the conceptual nature of his visual thinking. Side by side with these aspects, with "Beetling" he situates himself among those artists who struggle for the visual interpretation of the permanent hangover from the present times without any of the pathos of ostentatious gestures or dramatic overstatement. Like Franz Kafka in an earlier period, Langer uses the beetle to expressing his feelings of being. A creature which maintains its existence within the bounds of nature but at the same time which is cruelly vulnerable to animal and human enemies.

With the passing of time and a different political climate, it has become possible for a more objective critical assessment of his work to claim that Langer's initial creative stage clearly suggests the subsequent stages of his artistic development. It can acknowledge the fact that Langer is artist who seriously thinks about the meaning of art as an open-minded observer of life in its broad range of both intimate and social levels.

Another, in my opinion, intellectually and formally integrated, self-provoking line of works, is Langer's large cycle of combined techniques dating back to the 1990s. Here, he initially continues to draw inspiration from natural sources but then moves to a set of works of figural character and distinctively philosophizing nature. Nevertheless,

ČERVENÉ PODHOUBÍ I. – III. / RED SPAWN I. – III.
/ ROTES PILZLAGER I. – III.

kombinovaná technika / mixed technique / Michstechnik
papír / paper / Papier / 30 × 30cm, 1989
strana 12 a 13

radovan langer něco bylo, něco bude

not even these, this time cabinet-size, works can deny the heart of surrealist and graphics feeling of a painter, whose somewhat dark creations are derived from a deep artistic confidence and a clear sense of composition. The majority of the works in this series display Langer's experience of a kind of remorse and struggle to articulate the fundamental motives of human action. Although in this spectacularly completed set the author often reaches for literary symbology (Hamlet, The Supermale, The Horseman of the Apocalypse, etc.), I experience the inspirations of his motivation primarily at an intimate level - as the imperative of middle age forcing the human being to define his own position in existence. However, besides these works, in Langer's studio there are also displayed significantly more colourful and strictly combined composition techniques of larger formats, which usher in his future artistic direction.

I know anything is possible: in Czech we say the dough can be kneaded. Following surrealist rules, it can surely be spun, which recalls the concept that nothing is impossible. And that is the way a number of Radovan's 1990's objects appeal to me, designed from chanced upon, animated or purely invented realia. I consider this, far from insignificant, stage of his production, to be a really successful paraphrase of post-modern aesthetics, which he undoubtedly was inspired by. Along the same lines, I perceive this stage to be an unwillingly spontaneous return to the bosom of the Dadaistic roots of surrealism.

After the year 2000, Radovan Langer's production has formally changed rather radically without losing anything of its original stylistic conceptualisation. Iconographically, it is less concrete, though at the same time it cannot be defined as abstract in the real sense of the word. With a few exceptions, it is not about the spontaneous expression of the artist's humour but about a clear set enunciation of real perception and experiences. The artist's current period paintings are distinguished by often unique but always well-thought out and sophisticated work with colour and composition on a grand-scale - something which is, incidentally, typical for all his work to date. Langer seems to make very good use of all his artistic intelligence and experience in the mentioned above works.

The aim of this text is to outline the artistic activities of Radovan Langer. Nevertheless, it would be unthinkable not to mention his really successful teaching career, which he has followed since he graduated from university and also his involvement as a citizen, which has never served party or partial interests. It is hard to guess whether there is more of Radovan in being an artist or in being a teacher. Without doubt, one can characterize him as a person who has always managed to follow the voice of his active human nature, which has developed to the full both in his art and his human involvement in the world.

JIRÍ HASTÍK
VIENNA, 2006

Wahrnehmende Studienjahre bedeuten für die meisten Menschen die Zeiten, die wesentlich deren Stellungen zu den Lebenswerten bestimmen und deren Denken formen. Radovan Langer gehört zu der Generation der Künstler, die die bildende Ausbildung in der Zeit der sogenannten Normalisation gewann, kennzeichnend durch die Zentralisierung der Kultur und die offizielle Doktrin des sozialistischen Realismus.

Auf den pompösen offiziellen Ausstellungen der tschechischen und slowakischen Kunst, die immer im Rahmen der bedeutenden Jubiläen und politischen Ereignisse veranstaltet wurden, standen neben den typisch politisch engagierten Themen auch die Werke der neutralen Inhalte, die die kulturellen Ideologen nirgendwo provozierten. Gerade an dieser thematischen allgemeinen Lage war es möglich, auch da interessante und formal inspirierende Artefakte zu finden.

Neben dem offiziell akzeptierten und von dem Regime existenzabhängigen bildenden Geschehen lebte aber zu verwundern die alternative kulturelle Szene, die zeitgenössische Gefühle in ihrer wirklichen geistlichen Dimension wahrnahm und formal definierte. Sie arbeitete nicht nur mit den Oppositionsstellungen zu dem damaligen Establishment, sondern vor allem mit dem Fenomen der künstlerischen Freiheit und mit darauskommenden Ausdrucksmöglichkeiten.

In dieser Konfliktsituation, in der die Normalisationsideologie gipfelte, wurde der wahrnehmende junge Mann Radovan Langer im Jahre 1976 zum Studium am Lehrstuhl der bildenden Theorie und Erziehung der Palacky-Universität aufgenommen. In seinem Fall ging es entscheidend nicht nur um eine begabte Persönlichkeit, sondern auch um einen qualitätsvorbereiteten Studenten, der die Gründe des bildenden Handwerks während der siebenjährigen Vorbereitung an der Volkshochschule in Olmütz gewann, die zu den besten in der Tschechischen Republik gehörte.

Mit Rücksicht auf die aktuelle Situation blieb das pädagogische Lehrerkollektiv des bildenden Lehrstuhls bewundernswert kompakt. Die politischen Prozesse der letzten Jahre beeinflussten es nicht so viel, wie in anderen Fächern. Vor allem unterrichteten hier weiter die Pädagogen, die von der Ära des legendären bedeutenden tschechischen Surrealisten und bildenden Theoretikers Václav Zykmond (1913-1987) beeinflusst wurden, der am Lehrstuhl in den Jahren 1960-1972 wirkte. Zu ihnen gehörten vor allem die Kunsttheoretikerin und fleißige Bewahrerin der Zykmonds Tradition Alena Nádvořníková, Brünner Maler Miroslav Štolfa, der bekannte Prager Kunsthistoriker František Dvořák, die international geschätzte Grafikerin Věra Kotasová, der Bildhauer Bohumil Teplý, der bedeutende Kunsthistoriker Ivo Hlobil und andere Lehrer, deren Fach – und Hummanpotential die Qualität des Ausbildungsprozesses garantierten.

Am Anfang seiner Kunstentwicklung wurde vor allem Radovan Langer von den Ansichten der Surrealistin Alena Nádvořníková beeinflusst, die sich neben der theoretischen Tätigkeit auch aktiv dem bildenden

BROUČENÍ / BEETLING / KÄFERERL
tužka, papír / pencil, paper / Bleistift, Papier
60 × 77 cm, 1988

Schaffen widmete. Zum Unterschied von dem Nadvořníkovas psychischen Automatismus, das nahe der ehemaligen surrealistischen Grundsätze stand, wurde das Langers Frühschaffen von der Hälfte der 80-er Jahre von einigen grundsätzlich unterschiedlichen und aktuellen Momenten beeinflusst, die mit den surrealistischen und besser postsurrealistischen Prinzipien nur in der imaginativen und formalen Lage zusammenhängen. In seinen vorwiegend Bleistiftzeichnungen treffen wir uns nämlich mit konsequent geometrischen Elementen und der präzisdetaillierten Erinnerung der realen Elemente bis zur photographischen Erinnerung. Die surrealistisch rohe, in ihrem Grund unreal reale Wirklichkeit, die typisch für die Zeichnungen aus dem Zyklus – Fenster – ist, wird in der Langers Konzeption von der konkreten bildenden Leistung akzentuiert. Schaffensweise des Autors entspricht einer für die Zeit typischen Tendenz der tschechischen Zeichnung, die die Qualität der Malersleistung bevorzugte. In diesem Geist wird auch der Text von Marek Perutka im Katalog von der Langers selbstständigen Ausstellung vom Jahre 1986 geschrieben, von dem ich zitiere: „Was Langers Schaffen vom Anfang an begleitet, wie der stärkste und wirksamste Bestandteil, ist die Verbindung der spezifischen Zeichnersfähigkeiten mit dem Grund der künstlerischen Aussage. Autors Interesse für die Strukturen der Naturmateriale, deren gegenseitige Beziehung und Metamorphosen auch für

SVATÁ RODINA / HOLLY FAMILY / HEILIGE FAMILIE

dřevo, kov / wood, metal / Holz, Stahl

50 x 50 x 5 cm, 1992

radovan langer něco bylo, něco bude

deren rein bildende Werte findet die adekvaten Bedeutung und Ausdruck in der Zeichnungshandschrift und im Gefühl für die Verbindung des Ganzen mit dem Detail. Das Bedürfnis der Zustimmung mit den allgemeinen menschlichen Situationen durch das künstlerische Schaffen und die Form zwingt ihn im Zusammenklang mit dieser Orientierung die realen Naturbilder zu suchen, analogisch zu den subjektiven Gefühlen und Sehnsüchten. Der imaginative, existenzialorientierte Zug der Langers Zeichnungen quillte aus diesem besonderen und aktualisierenden Prozess und ordnet seinen Autoren zu dem breiteren Kontext des aktuellen graphischen Schaffens zu".

Im Zyklus der großmäßigen Zeichnungen von dem Ende der 80-er Jahre, dass der Autor passend – Käferin nannte, treffen wir uns auch mit der Schaffensweise auf dem Grund der präzisen Zeichnersleistung. Zum Unterschied von den vergangenen Werken geht es um den kompakten intellektuell starken Komplex der Artefakte, durch den Langer die Konzeptorientierung seines bildenden Denkens überzeugend dokumentiert. Neben diesen Aspekten wird er durch Käferin auffallend unter die Künstler eingeordnet, die um die bildende Interpretation des permanenten Zeitkaters ohne Pato der pompösen Gesten und dramatischen Übertreibungen streben. Gleich wie einst dem Franz Kafka dient auch dem Langer zum Ausdruck der Gefühle des Daseins der Käfer, das im Rahmen seiner Natursub-

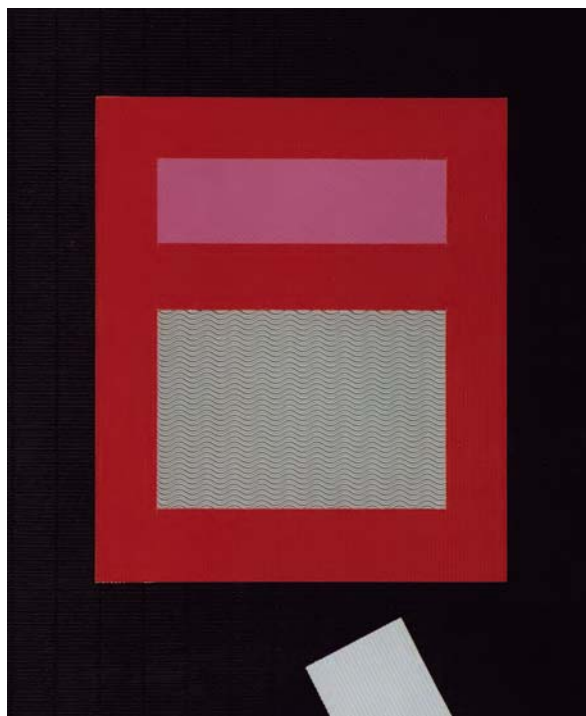
stanz vollwert existierende Wesen und zugleich brutal verletzbar von den tierischen und menschlichen Feinden.

Mit dem die kritischen Standpunkte barmherzig objektivisierenden Zeitabstand, können wir heutzutage sagen, dass die Langers Anfangsschaffensperiode, die sehr genaue Richtung seiner bildenden Entwicklung zeigte. Sie bestätigte, dass es um einen wahrnehmenden Beobachter des Lebens im breiten Spektrum seiner intimen und auch gesellschaftlichen Lagen geht, der ernst über den Sinn der Kunst nachdenkt.

Die anderen, geistlich und formal vereinigten auch sich selbst provozierenden Werke bilden, meiner Meinung nach, das Langers zahlreiche Zyklus der kombinierten Techniken von den 90-er Jahren, in dem er zuerst die Naturinspiration verfolgt, die später durch den Werkeskomplex des Figuralcharakters und durch die bedeutend philosophierende Richtung gewechselt wird. Nicht einmal in diesen Kammerwerken verleugnet er das Herz des Surrealisten und graphisch fühlenden Malers, dessen verdunkelten Kreationen sich auf die Zeichnungssicherheit und den klaren Kompositionsplan stützen. Von den meisten Artefakten dieses Komplexes spüren wir irgendeine Selbstreflexion und die Bemühung die Artikulation der primären Anregungen zum menschlichen Benehmen. Trotzdem der Autor in diesem effektiv geschaffenen Komplex oft nach der literarischen Symbolik greift /Hamlet, Über-

KOMPOZICE / COMPOSITION / KOMPOSITION

koláž, papír / collage, paper / Collage, Papier
50 × 40 cm, 2005

männchen, Apokalyptischer Reiter, u.a./, nehme ich seine inspirativen Motive vor allem in der intimen Lage wahr, wie Imperativ des mittleren Alters, das den Menschen zwingt, die eigene Wesenslage zu definieren. Neben diesen Werken entstehen aber auch im Langers Atelier die expressiv farbigeren und streng baukombinierten Techniken der größeren Formate, die seine zukünftige Malerorientierung vorhersagen.

Ich weiß gut, dass es möglich ist, aus Teig zu kneten. Im Geist der surrealistischen Gründe ist es sicher auch möglich, daraus zu spinnen. Gerade so wirkt auf mich die ganze Reihe von Radovans Objekten von den 90-er Jahren, die aus den gefundenen, animierten und rein Autorrealien geschaffen wurden. Diese bedeutende Phase seines Schaffens halte ich für die ausgezeichnete Paraphrase der postmodernen Esthetik, durch die er sicher inspiriert wurde. Gleichzeitig nehme ich sie auch wie die spontane Rückkehr zu den dadaistischen Wurzeln des Surrealismus wahr.

Nach dem Jahre 2000 wurde das Schaffen von Radovan Langer radikal formal geändert, ohne etwas von der ursprünglichen Stilkonzeption zu verlieren. Ikonographisch ist es zwar minderkonkret, gleichzeitig kann es nicht für abstrakt im echten Sinne des Wortes bezeichnet werden. Bis auf Ausnahmen geht es nicht nämlich um den spontanen Ausdruck der geistlichen Stimmung des Künstlers, sondern um die klar organisierte Artikulation der realen Wahrnehmungen und

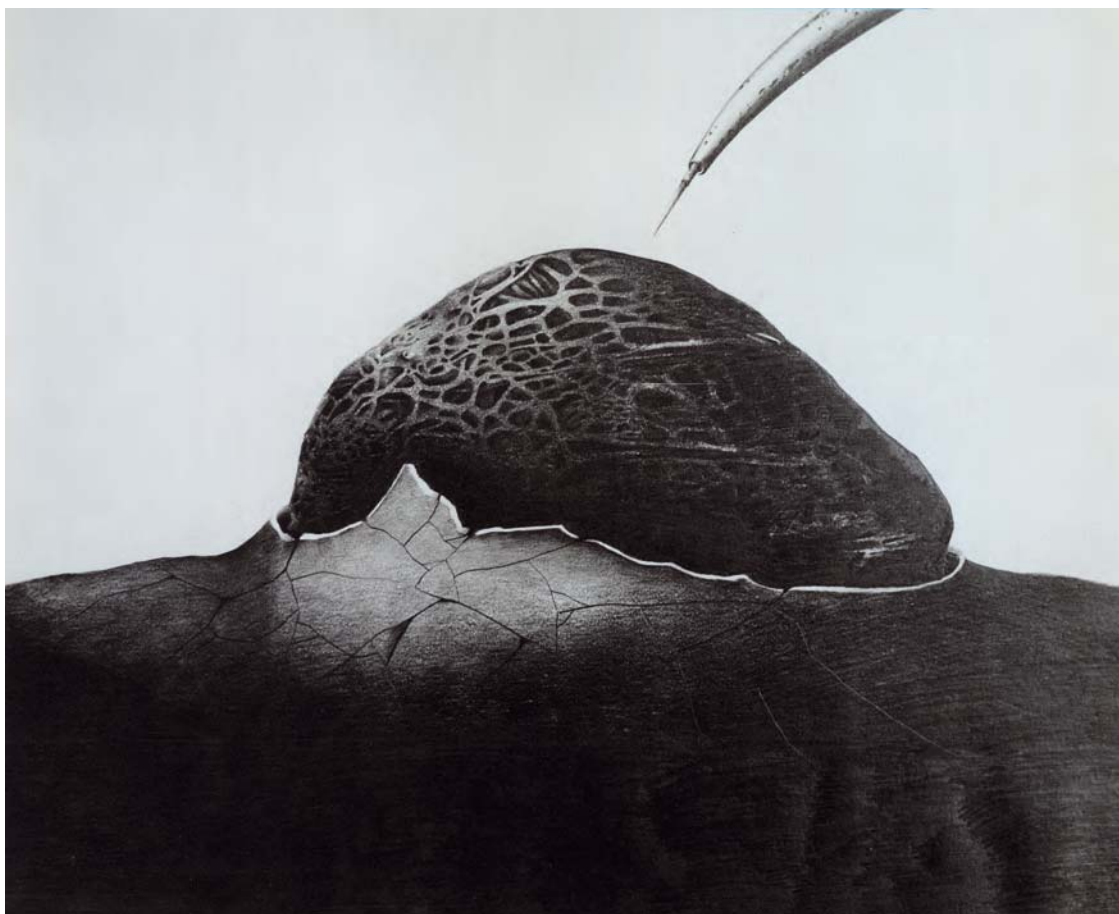
Erlebnisse. Die Bilder des Malers des zeitgenössischen Zeitraums werden immer durch die nachgedachte und kultivierte Arbeit mit Farbe und den großzügigen Kompositionsplan charakterisiert, dadurch wird sein ganzes bestehendes Schaffen geprägt. Seine bildende Intelligenz und Erfahrung scheinen in diesen Werken sehr wirksam zu bewerten.

Obwohl das Ziel dieses Textes ist, die künstlerischen Aktivitäten von Radovan Langer zu zeigen, ist es auch nötig seine erfolgreiche pädagogische Tätigkeit zu erwähnen, der er sich ständig nach dem Studienabschluss widmet, und gesellschaftliche Aktivitäten, die niemals den Partei- und Gruppeninteressen dienen. Schwer zu sagen, ob Radovan mehr Künstler oder Pädagoge ist. Mit Sicherheit ist zu sagen, dass er die Stimme seines menschlichen schöpferischen Wesens immer verfolgte, die sich in seiner Kunst und in seiner Arbeit für die Gesellschaft spiegelt.

JIRÍ HASTÍK
VIEN, 2006

OKNO III. / WINDOW III. / FENSTER III.
tužka, papír / pencil, paper / Bleistift, Papier
77 × 60 cm, 1984

BROUČENÍ / BEETLING / KÄFER!
tužka, papír / pencil, paper / Bleistift, Papier
60 × 77 cm, 1988

radovan langer něco bylo, něco bude

MOŽNOST ÚNIKU / CHANGE TO ESCAPE / FLUCHTMÖGLICHKEIT
olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
180 × 130 cm, 1989

PYRAMIDY I / PYRAMIDES I / PYRAMIDEN I
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik
papír / paper / Papier / 77 × 60 cm, 1991

radovan langer něco bylo, něco bude

DIALOGY / DIALOGUES / DIALOGEN
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik
papír / paper / Papier / 60 × 77 cm, 1990

TOTEMY / TOTEMS / TOTEMS
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik
papír / paper / Papier / 77 × 60 cm, 1990

radovan langer něco bylo, něco bude

SV. ŠEBESTIÁN / St. SEBASTIAN / SANKT SEBASTIAN
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik
brusný papír / glass paper / Schmirgelpapier / 300 × 220 mm, 1992

TICHÝ BOJ / SILENT FIGHT / LEISER KAMPF
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik
brusný papír / glass paper / Schmirgelpapier / 300 × 220 mm, 1992

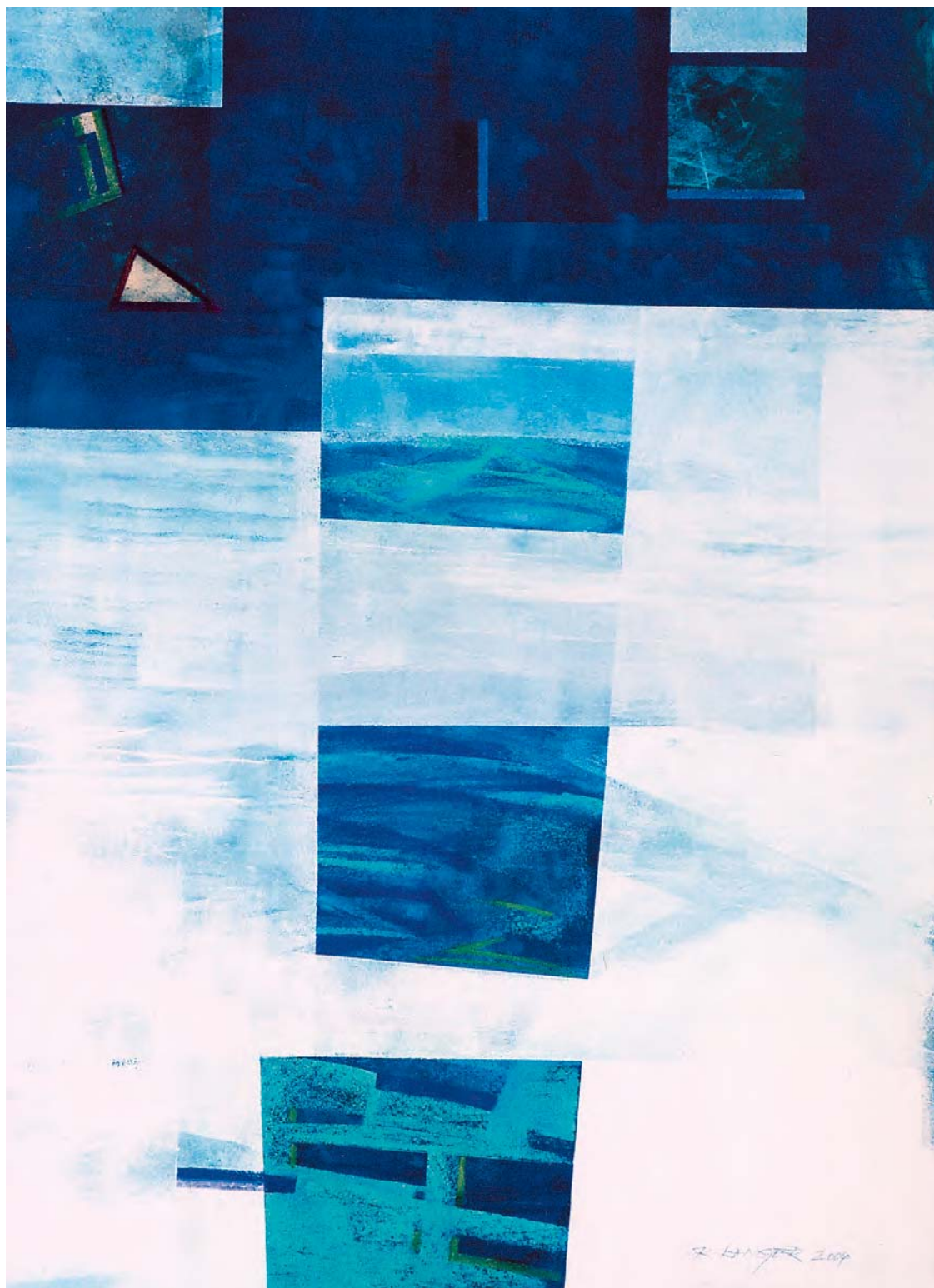
E = mc²
dřevo / wood / Holz
75 × 50 × 5 cm, 1994

BEZ NÁZVU / WITHOUT TITLE / OHNE TITEL
dřevo, kov / wood, metal / Holz, Stahl
50 × 50 × 5 cm, 1992

BÍLÁ ČÁRA / WHITE LINE / WEISSE LINIE
olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
50 × 50 cm, 1994

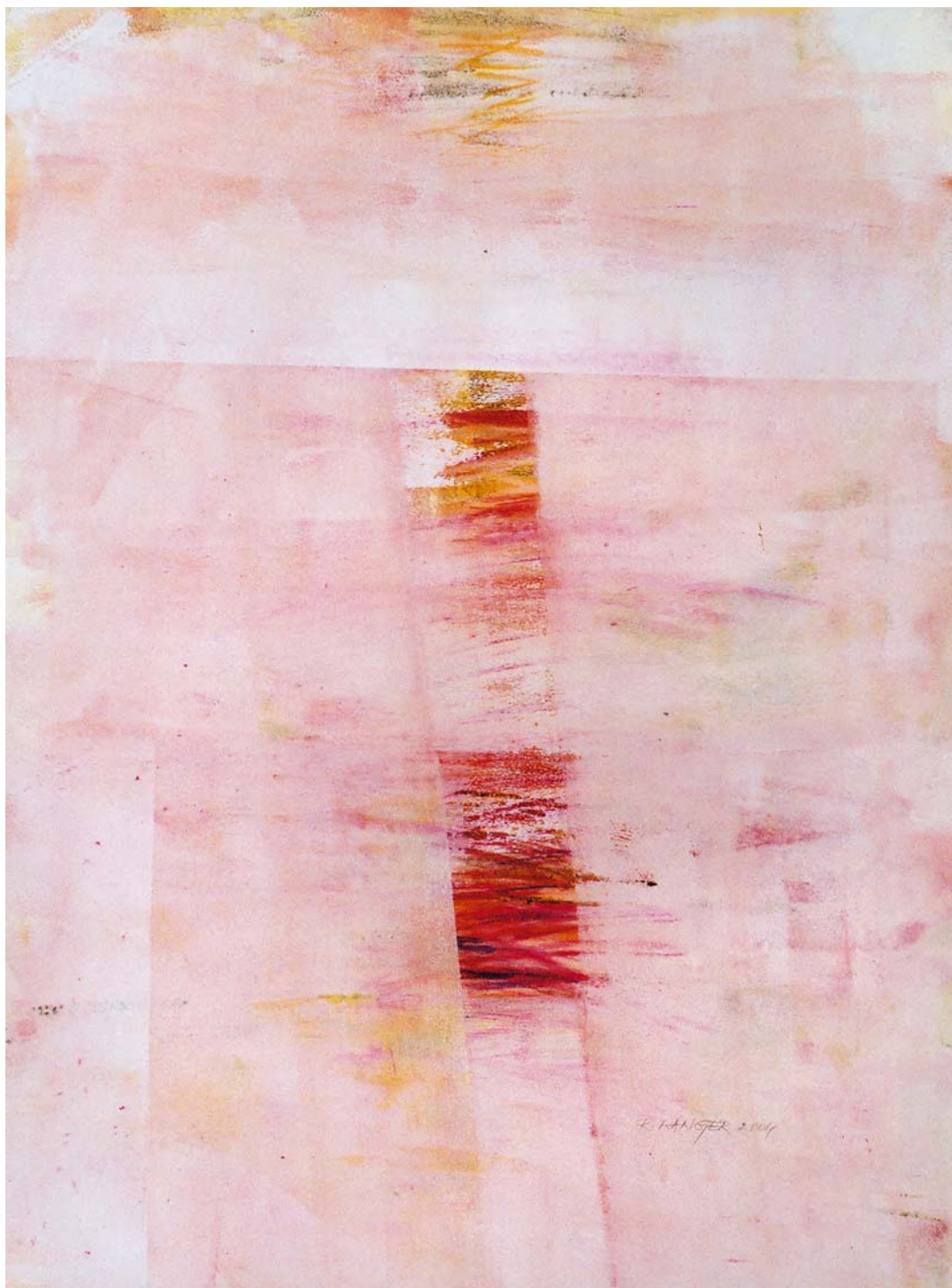

VZDÁLENÉ KRAJINY II / DISTANT AREAS II / ENTFERENTE LANDSCHAFTEN II
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik / papír / paper / Papier
100 × 70 cm, 2004

radovan langer něco bylo, něco bude

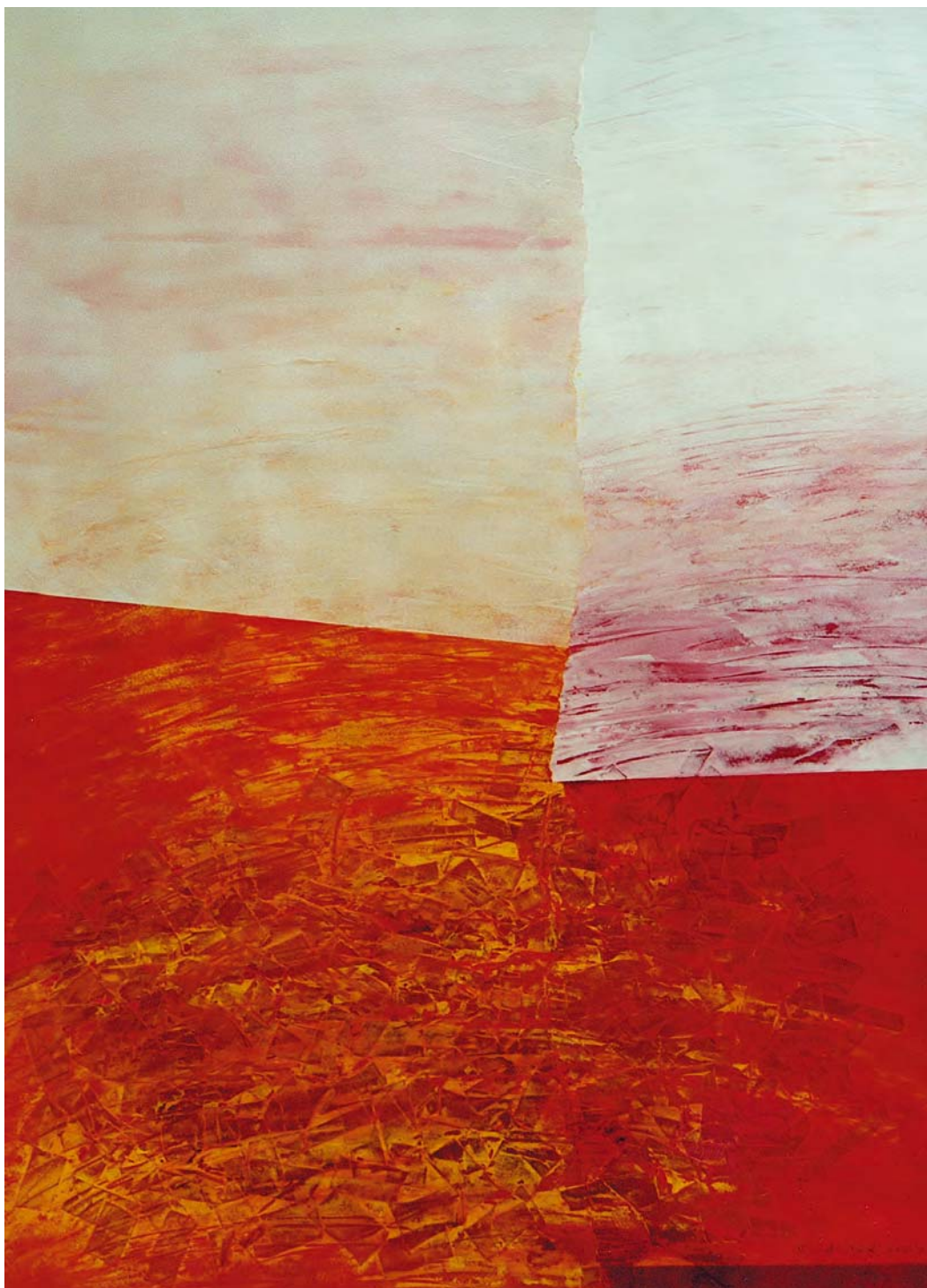
ZIMNÍ RÁNO / WINTER MORNING / WINTERMORGEN
kombinovaná technika / mixed technique / Michstechnik / papír / paper / Papier /
70 × 100 cm, 2005

VZDÁLENÉ KRAJINY I / DISTANT AREAS I / ENTFERNE LANDSCHAFTEN I
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik / papír / paper / Papier /
100 × 70 cm, 2004

ČERVENÝ MLÝN / RED WINDMILL / ROTE MÜHLE
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik / papír / paper / Papier
100 × 70 cm, 2004

ŽHAVÉ ODPOLEDNE / RED HOT AFTERNOON / HEISSER NACHMITTAG
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik / papír / paper / Papier
100 × 70 cm, 2004

YELLOWEEN
kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik / papír / paper / Papier
100 × 70 cm, 2004

TÁNÍ / THAWING / TAU

kombinovaná technika / mixed technique / Mischtechnik / papír / paper / Papier
100 × 70 cm, 2006

ZRCADLENÍ I / MIRRORING I / SPIEGELEI I
olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
120 × 90 cm, 2005

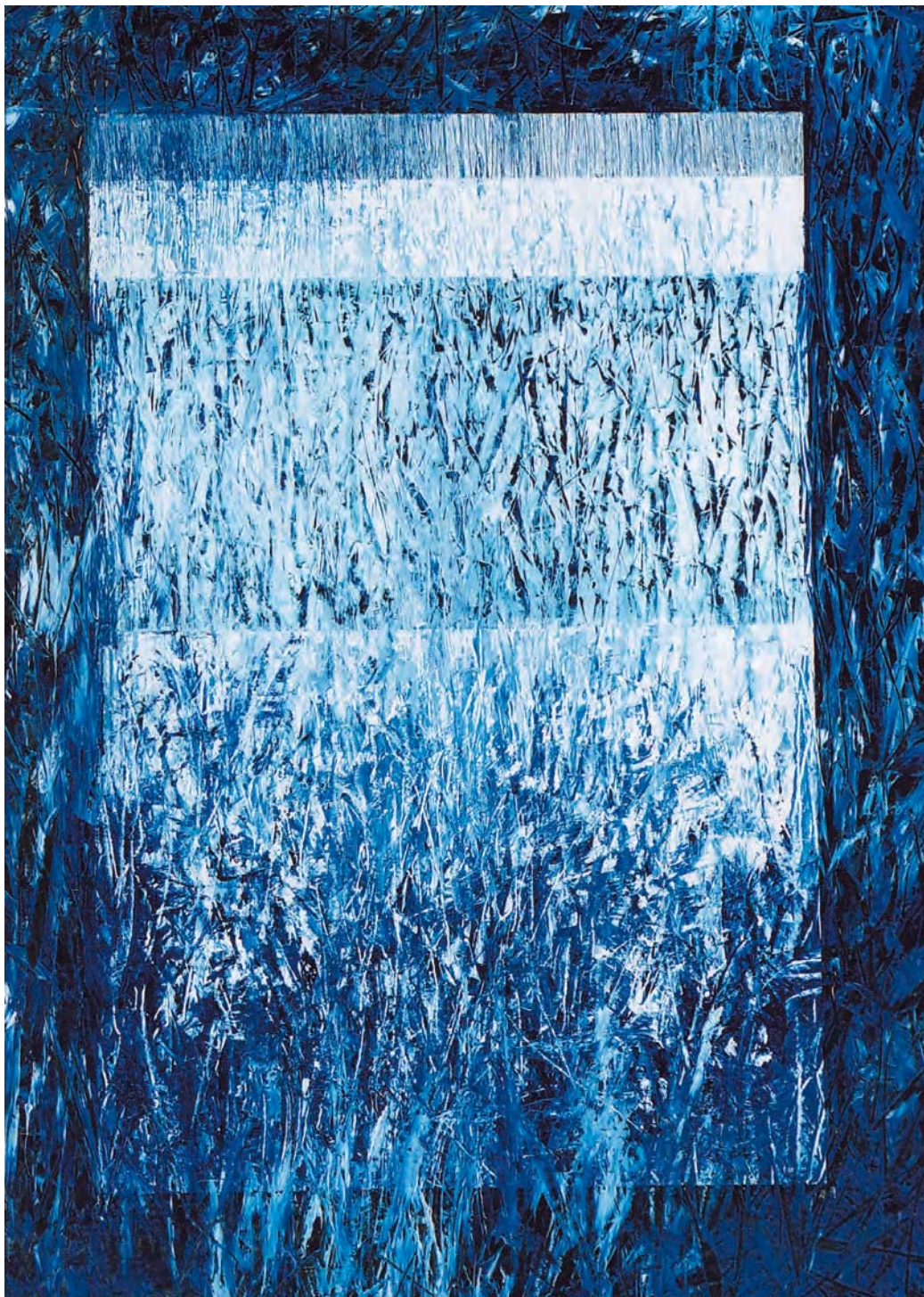

ZRCADLENÍ II / MIRRORING II / SPIEGELEI II

olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
120 × 90 cm, 2006

ZRCADLENÍ III / MIRRORING III / SPIEGELEI III
olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
120 × 90 cm, 2006

BIG BLUE
olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
120 × 90 cm, 2006

radovan langer

Kontakt / Contact / Kontakt:

Jižní ulice 1965, 753 01 Hranice

Skalní ulice 1088, 753 01 Hranice (ateliér)

E-mail: langer.radovan@gym.hranet.cz

Narozen: 1. dubna 1957 v Olomouci.

Malíř, kreslíř, ilustrátor, autor prostorových realizací, výtvarný teoretik a kurátor výstav. Od roku 2000 čestný občan města Voorburg (Nizozemí).

Born 1 April 1957 Olmouc.

Painter, drawer, illustrator, author 3D objects, art theorist, exhibition designer. Since 2000 Honorary Citizen of the City of Voorburg (The Netherlands).

Geboren 1 April 1957 in Olmütz.

Maler, Zeichner, Illustrator, Author von 3D Objekten, Kunsttheoretiker, Kurator für die Ausstellungen. Seit 2000 Ehrenbürger der Stadt Voorburg (Niederlande).

Studia / Studies / Studien

- 1976 – 1981:
Katedra výtvarné teorie a výchovy Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (prof. František Dvořák, Luboš Dvořák, Ivo Hlobil, Věra Kotasová, Alena Nádvorníková, František Novák, Miroslav Štolfa, Bohumil Teplý, Stanislav Vymětal) diplomová práce: Volná ilustrace (Saint – John Perse „Majáky“)
- 1985:
doktorát z oboru filozofie na FF UP Olomouc

Studijní pobyty / Study stays / Studienaufenthalte

- 1979: Ukrajina (Lvov, Kyjev), katedra bohemistiky FF UP Olomouc
- 1980: NDR (Lipsko), katedra VTV FF UP Olomouc
- 1996: International Visitor Program, USA (Washington, Philadelphia, Los Angeles, Columbus, New York)
- 2000: Centre International Turín (Itálie), Dublin (Irská republika), Belfast (Severní Irsko)

Zaměstnání / Employment / Berufe

- 1981-1988: Základní škola Šromotovo nám., Hranice
- od 1988: Gymnázium Hranice, Zborovská 293

Společenské instituce / Public institutions / Gesellschaftliche Institutionen

- 1999–2001: Education International, Brusel (Belgie)
- 2001–2006: El Pan-European Structure – European Region, Brusel (Belgie), ETUCE Brusel (Belgie)
- od 2002 dosud: Výkonný výbor programu Leonardo da Vinci
- od 2002 dosud: CEDEFOP, Thessaloniki (Řecko)

Členství v uměleckých spolcích a skupinách / Membership in art associations and groups / Mitgliedschaft in Künstlervereinen un Künstlergruppen

- 1987–1998: Volné sdružení hranických výtvarníků
- 1991: Unie výtvarných umělců Olomoucka

Zastoupení ve sbírkách / Public collections / Vertretung in den Sammlungen

- Gymnázium Hranice
- Olšanské papírny a.s.
- Univerzita Palackého Olomouc
- Lázně Teplice nad Bečvou
- Gallery Arti-Forum Voorburg (Nizozemí)
- Gemeente Kunstcollectie Voorburg/Leidschendam (Nizozemí)
- College A. Sydnoise, Bonneval (Francie)

Zastoupení v soukromých sbírkách / Represented in private collections / Vertretung in Privatsammlungen

- Česká republika, Belgie, Itálie, Jihoafrická republika, Nizozemí, Spolková republika Německo, Ukrajina, USA

Výtvarné realizace / art performances / Bildkünstlerische Realisation

- „Holendr“, olejomalba, plátno 110 × 120 cm, 1980 Olšanské papírny, Olšany u Šumperka
- „Pramen“, olejomalba, sololit 180 × 130 cm, 1988 Lázeňský dům Janáček, Teplice nad Bečvou
- „Panorama“, olejomalba, sololit, 180 × 130 cm 1989 Gymnázium, Hranice
- „Spirála“, keramika, Ø 140 cm, 1992 Zbrašovské aragonitové jeskyně, Teplice nad Bečvou
- „Hranice“, pastel, karton 70 × 55 cm, 1995 Rathaus Swaensteijn, Leidschendam-Voorburg (Nizozemí)

Samostatné výstavy / Solo exhibitions / Selbständige Ausstellungen**1981**

- Dům kultury Pramet, Šumperk
- Galerie Pod podloubím, Olomouc

1983

- Dům kultury Pramet, Šumperk
- Klub mladých JKP, Hranice

1986

- Galerie Pod podloubím, Olomouc

1988

- Výstavní síň Monika, Hranice

1989

- Lázeňský dům Janáček, Teplice nad Bečvou

1990

- Klub mladých JKP, Hranice

1991

- Výstavní síň Monika, Hranice

1992

- Galerie Bašta, Prostějov (společně s M. Ludmilou)
- Aragonitové jeskyně, Teplice nad Bečvou
- Dům kultury Pramet, Šumperk

1993

- Výstavní síň Monika, Hranice
- Lázeňský dům Janáček, Teplice nad Bečvou

1994

- Art Gallery Tobbe, Voorburg (Nizozemí)
- Výstavní síň Gotický sál radnice, Hranice

1995

- Galerie Antik, Hranice (společně s K. Svolinským)

2000

- Galerie CIT, Turín (Itálie)
- Kunstcollectie Voorburg. Museum Swaensteijn (společně s J. Sedláčkem), Voorburg (Nizozemí)

2006

- Něco bylo, něco bude, Galerie G, Olomouc

Kolektivní výstavy / Collective exhibitions / Gemeinsame Ausstellungen**1976**

- Studenti Katedry výtvarné teorie a výchovy FF UP. Olomouc

1980

- Plenér, studenti Katedry VTV FF UP Olomouc. Olšanské papírny, Olšany u Šumperka

1981

- Absolventi 1981. Bohdan Bloudek, Iva Dadáková, Josef Dalecký, Zuzana Domanjová, Eliška Hlaváčková, Lenka Hráčková, Zbyněk Janáček, Olga Kopáčková, Radovan Langer, Marek Perůtka, Květa Surá-Pluhařová, Dana Ševčíková, Mína Šimberová. Kabinet grafiky, Olomouc

1985

- Dům umění, Ostrava
- Dům kultury, Havířov
- Mestská galéria, Spišská Nová Ves (Slovensko)

1987

- Galerie hl. města Prahy, Praha
- Dům kultury, Opava

1991

- Creacultura 91. Radmil Beránek, Antonín Ličman, Blanka Ličmanová, Radovan Langer, Zdeněk Smejkal. Museum Swaensteijn, Gallery Arti Forum, Voorburg (Nizozemí)
- Souborná výstava Unie výtvarných umělců Olomoucka. Vlastivědné muzeum, Olomouc

1993

- Vlastivědné muzeum (130. výročí SGO), Olomouc

1994

- Výstava ve dvoře. Marek Ludmila, Andrea Bartošová, Radovan Langer. Komenského ulice 43, Hranice

1998

- Central Moravian Art. Radmil Beránek, Jiří Hastík, Pavel Hogel, Zbyněk Janáček, Jan Jemelka, Marius Kotrba, Petr Kuba, Radovan Langer, Petr Markulček, Ondřej Michálek, Eduard Ovčáček, Jiljí Sedláček, Richard Stipl, Marek Trizuljak, Miroslava Trizuljaková, Zdeněk Vacek, Petr Zlamal. Museum Swaensteijn, Art Gallery Tobbe, BRAK Gallery. Voorburg (Nizozemí)

2001

- Výtvarný salon UVU Olomoucka. Galerie G, Olomouc

2003

- Civitas Dei. Galerie G, Olomouc

2004

- Noví členové UVU Olomoucka. Galerie G, Olomouc

2005

- Friends of Hranice (Five Dutchmen & Two Czechs). Jan van Beusekom, Frits Frietman, Jan Groeneveld, Jaap Versteegh, Jan Wagner, Radmil Beránek, Radovan Langer. Pygmalion Fine Art, Maarssen (Nizozemí)
- Toison d'Or (Evropa Evropě). Ladislav Daněk, Jiří Hastík, Jan Hrachovina, Slavoj Kovařík, Zdeněk Kučera, Radovan Langer, Lenka Leonidová, Klára Mičíková, Ivo Příleský, Jiljí Sedláček, Lubomír Schneider, Jaroslav Vacl, Petr Zlamal, Lenka Žampová. Riga (Lotyšsko)

- Toison d'Or (Evropa Evropě). Galerie Meno Parkas, Kaunas (Litva) Galerie Laipa, Valmeira (Lotyšsko)

- Beelden van Grenzelozen Vriendschap. Radmil Beránek, Ladislav Daněk, Miloslav Fekar, Jiří Hastík, Milan Kaštovský, Zdeněk Kučera, Radovan Langer, Jiljí Sedláček, Petr Zlamal (Projekt čtyř měst). Museum Swaensteijn, BRAK Gallery, Art Gallery Tobbe. Leidschendam–Voorburg (Nizozemí)

- Přátelství bez hranic očima umělců (Projekt čtyř měst). Výstavní síň Synagoga, Galerie – severní křídlo zámku, Gotický sál radnice, Výstavní síň Stará radnice, Hranice

- Olomoucké ateliéry. UVU Olomoucka, Galerie G, Olomouc

2006

- Odbicia przyjaźni bez granic (Projekt čtyř měst). Galeria Stara papiernia, Konstancin – Jeziorna (Polsko)

- Images of Friendship Beyond Borders (Projekt čtyř měst). Art Gallery, City Gallery of Contemporary Art. Temecula (Kalifornie, USA)

- Toison d'Or (Evropa Evropě). Krajské kulturní středisko, Jekabpils (Lotyšsko), Městská galerie, Talsi (Lotyšsko)

Bibliografie / Bibliography / Bibliografie**1980**

- Výstava účastníků plenéru Katedry VTV FF UP Olomouc. Text Marek Perůtka. Neustránkováno [4 volné strojopisné listy].

1981

- Absolventi Katedry VTV FF UP Olomouc. Text Marek Perůtka. Neustránkováno [12].
- Radovan Langer – Kresby. Dům kultury Pramet, Šumperk. Text Marek Perůtka [Olomouc 1981]. Neustránkováno [4].
- Výstava ilustrací a kreseb Radovana Langer. Dům kultury Pramet, Šumperk. Text Marek Perůtka [Kulturní život Šumperka 03/81]. Str. 24, s. 14, 1 čb. reprodukce (Úpatí bohů 1981).

1986

- Radovan Langer – Kresby. Galerie Pod podloubím Olomouc. Text Marek Perůtka [Olomouc 1986]. Trojlist, neustránkováno [6], 6 čb repr., 1 čb. repr. portrét autora.

1991

- Creacultura 91. Muzeum Swaensteijn, Gallery Arti Forum. Text Marijke van Wijngaard [Voorburg 1991 (Nizozemí)]. Neustránkováno [4], 1 čb. repr. portrét autora.

1992

- Tvorba Radovana Langer. Dům kultury Pramet Šumperk. Text Zbyněk Janáček [Ostrava 1992]. Neustránkováno [4].

1994

- Radovan Langer - Obrazy, kresby. Gotický sál radnice Hranice. Autorský text [Hranice 1994]. Neustránkováno [4], 1 čb repr. (Svatá rodina 1994), 1 čb. repr. portrét autora.
- Radovan Langer – Tsjechisch Kunstenaar in Tobbe-Galerij. Art Gallery Tobbe Voorburg. Text Marijke van Wijngaard [Voorburgse Courant, 10/1994, (Nizozemí)], 46 stran, s. 31, 1 čb. repr. (Bílý kříž 1994).
- Radovan Langer – Schilderijen [Voorburgse Courant, Voorburg 10/1994 (Nizozemí)], 46 str., s. 20.
- Radovan Langer - Paintings - Objects. Art Gallery Toobe Voorburg. Doprovodný autorský text. Neustránkováno [6], 1 čb repr. portrét autora, 1 čb. repr. (Svatá rodina 1994).

1995

- Hranice – Malý průvodce městem a okolím. Text Jiří Necid, Vladimír Juračka [Hranice 1995]. 208 stran, s. 64, 104, 136. 1čb. repr. (portrét autora), s. 151, 192 1 bar. repr. (skupinové foto).

1998

- Central Moravian Art. Museum Swaensteijn, BRAK Gallery, Art Gallery Tobbe. Společný text Radmil Beránek, Erik du Chateuiér, Frans Kokshoorn a Radovan Langer [Hranice1998], Neustránkováno [trojlist se 17 vloženými volnými listy], 1 bar. repr. (Ona a On 1997).

2000

- Kunstcollectie Gemeente Voorburg. Text Wim Vervoort [Gemeente Voorburg 2000 (Nizozemí)]. 94 stran, s. 35, 1 bar. repr. (Pyramida I. 1999), s. 77 (seznam děl R. L. v majetku města Voorburg).
- Slovanské Gymnázium literární. Výběrová antologie z tvorby osobností SGO. Text Bohumír Kolář [Danal Olomouc 2000]. 402 stran, s. 257, 1 čb. repr. (Ona a On, 1997), s. 387 (medailon R. L.).

2003

- Návrat ke konkrétnu Radovana Langer. Tváře hranické kultury (16. díl). Text Pavel Helísek [Hranický týden 237/2003]. 32 stran, s. 6, 1 čb. repr. (portrét autora).

- Frietman and Friends. Text Marianne Dommissie [Pulchri-blad 4/2003, Den Haag 2003 (Nizozemí)]. 32 stran, s. 15.

- Tentoonstelling Nederlandse kunstenaars in zusterstad. Text Tatty Maria Pronk [Foreburghs Nieuwsblad 9/2003, Voorburg (Nizozemí)]. 16 stran, s. 7.

- Who is? v České republice. Životopisná encyklopedie předních žen a mužů v České republice. Text Hübner Blaus Who is Who [Zug 2003 (Švýcarsko)]. 1462 str., s. 658 1 čb. repr. (portrét autora) a medailon R. L.

- Civitas dei. UVU Olomoucka, Duchovní a náboženské motivy v současném umění [UVU Olomoucka, Olomouc 2003], s. 51 bar. repr. Utrpení.

2005

- Hranická scéna 90. let. Recenze & glosy 1993-1999. Jiří J. K. Nebeský [Hranice 2005]. 128 stran, s. 27, s. 34.

- Friends of Hranice – Five Dutchmen & Two Czechs. Společný text Jaap Versteegh a Radovan Langer [Hranice 2005]. Neustránkováno [trojlist se 7 vloženými volnými listy]. 1 bar. repr. (Vzdálené krajiny 2004).

- Zomertentoonstelling Pygmalion Beeldende Kunst. Text Jaap Versteegh [Gooi-en eemland BUSINESS, Amersfoort 2005 (Nizozemí)]. 46 str., s. 34, 1 bar. repr. (Vzdálené krajiny 2004).

- Toison d'Or. Galerie Patro. Text Libor Gašparovič [Olomouc 2005] 36 stran, s. 2, 3, 4, 5, 16, 1 bar. repr. (Žhavé odpoledne 2004), medailon R. L., s. 17, 1 bar. repr. (Červený mlýn 2004).

- Beelden van Grenzeloze Vriendschap. Images of Friendship Beyond Borders. Exhibition of Contemporary Art. Text Ger Driest. [Leidschendam-Voorburg 2005 (Nizozemí)]. 60 stran, s. 22, 23, 30, 1 bar. repr. (Červený mlýn, 2004), medailon R. L., s. 59

2006

- Radovan Langer – Něco bylo, něco bude. Text Jiří Hastík [Inkarea Hranice, Hranice 2006]. Katalog k samostatné výstavě, 40 str.

Reprodukce z první a čtvrté strany obálky:
BEZ NÁZVU / WITHOUT TITLE / OHNE TITEL
olej, sololit / oil, board / Öl, Platte
160 × 130 cm, 2004

Reprodukce frontispice:
PROSTRĚNO / TABLE IS LAID / BEDECKT
kombinovaná technika, koláž / mixed technique, collage / Michstechnik, Collage
sololit / board / Platte / 120 × 90 cm, 2004

